

SFÂNTUL CASIAN ROMANUL - DESPRE CELE OPT GÂNDURI ALE RĂUTĂȚII

ADRIAN ILIESCU
Teologie Pastorală anul I

Fără îndoială cel mai important scriitor din Galia secolului V, a fost Sfântul Ioan Casian (cca 360-435), născut cel mai probabil în Scythia Minor, adică Dobrogea de astăzi. Deși este un autor extrem de important pentru spiritualitatea ascetică răsăriteană încă deținem puține informații despre acest monah vorbitor de latină din Dobrogea.²⁷ El a exercitat o imensă influență asupra monahismului apusean, în special prin cele două scrieri esențiale ale sale : *Așezămintele mănăstirești* și *Remediile contra celor opt vicii capitale* în cadrul cărora descrie pe de-o parte, viața ascetică a monahiilor din Egipt și Palestina, iar pe de altă parte, analizează cele opt patimi fundamentale pe care le voi prezenta pe scurt.

1. Despre înfrânarea pântecelui

Vom vorbi despre înfrânarea pântecelui, care se potrivește îmbuibării pântecelui, apoi despre chipul posturilor și despre felul și cantitatea bucatelor. Fiindcă nu toți au aceeași tărie și aceeași vârstă , Sfinții Părinți nu au lăsat un singur canon de postire, nici un singur chip al împărtășirii de bucate, nici aceeași măsura pentru toți. Însă un lucru au rânduit tuturor: să fugă de îmbuibare și de săturarea pântecelui, iar postirea de fiecare zi au socotit că este mai folositoare și mai ajutătoare spre curățire, decât cea de trei sau de patru zile, sau decât cea întinsă până la o săptămână. Căci cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se folosește și de hrană.

Regula înfrânării și canonul așezat de Părinți este că cel ce se împărtășește de vreo hrană să se depărteze de ea până mai are poftă și să nu aștepte să se sature. De astfel pentru curățirea desăvârșită a sufletului nu ajunge numai reținerea de la bucate, dacă nu se adaugă la ea și celelalte virtuți. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul și prin ostenirea trupului mari foloase aduce. Înfrânarea de la iubirea de argint călăuzește sufletul spre curăție, când înseamnă nu numai lipsa banilor, ci și lipsa poftii de a-i avea.

²⁷ Daniel Lemeni, "Voi nu sunteți din lume" - Istoria monahismului răsăritean (sec. IV-VII), Ed. Astra Museum, 2018 p. 95.

2. Despre duhul curviei și al poftei trupești

Această poftă începe să supere pe om de la cea dintâi vârstă. Acest război este îndoit, aflându-se și în suflet și în trup. Pentru aceasta lupta trebuie dată din două părți împotriva lui.

Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobândirea desăvârșitei neprihăniri și adevăratei curății, de nu se va adăuga și zdrobirea inimii și rugăciunea întinsă către Dumnezeu și citirea deasă a Scripturilor și osteneala și lucrul mâinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele neastâmpărate ale sufletului și să-l aducă înapoi de la nălucirile cele de rușine. Mai înainte de toate însă, folosește smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni, nici curvia, nici celelalte patimi.

Semnul că am dobândit desăvârșit această virtute îl avem în aceea că sufletul chiar și în vremea somnului nu ia seama la nici un chip al nălucirii de rușine. Părinții spun că nu putem câștiga desăvârșit virtutea curăției, de nu vom dobândi mai întâi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoștință adevărată nu ne putem învrednici, câtă vreme patima curviei zăbovește în ascunzișurile sufletului.

3. Despre iubirea de argint

Acest război este străin și ne vine din afara firii, folosind necredința monahului. De fapt ațâțările celorlalte patimi, adică mânia și a poftei, își iau prilejurile din trup și își au oarecum începutul în răsadul firii, de la naștere. De aceea sunt biruite abia după vreme îndelungată. Boala iubirii de argint însă, venind din afară, se poate tăia mai ușor, dacă este silință și luare aminte. Dar dacă nu e băgată în seamă, se face mai pierzătoare decât celelalte patimi și mai cu anevoie de înfrânt.

Boala aceasta când găsește sufletul căldicel și necredincios, la începutul lepădării de lume, strecoară într-însul niște pricini îndreptățite și la părere binecuvântate ca să oprească ceva din cele ce le are. Ea îi zugrăvește monahului în cuget bătrânețe lungi și slăbiciune trupească și-i șoptește că cele primite de la chinovie nu i-ar ajunge spre mângâiere, nu mai zic când este bolnav, dar nici măcar când este sănătos. Iar după ce cu astfel de gânduri îi amăgește mintea, ca să-și oprească măcar un bănișor, îl înduplecă vrăjmașul să învețe și vreun lucru de mână de care să nu știe Avva, din care își va putea spori argintul pe care îl râvnește. Și așa, dându-se cu totul grijii câștigului, nu mai ia aminte la nimic din cele potrivnice, nici chiar la întunericul deznădejzii, care îl cuprinde în caz că nu are parte de câștig ; ci precum altora li se face Dumnezeu stomacul, așa și acestuia aurul. Să luăm seama deci, la câtă răutate târăște boala aceasta pe om, dacă îl împinge și la slujirea de idoli.

4. Despre mânie

A patra luptă o avem împotriva duhului mâniei. Și câtă trebuință este să tăiem, cu ajutorul lui Dumnezeu, veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adâncul sufletului nostru. Din orice fel de pricină ar clocoti mânia în noi, ea ne orbește ochii sufletului și nu-l lasă să vadă Soarele Dreptății. Numai atunci întrebuițăm mânia potrivit cu firea, când o pornim împotriva gândurilor pătimase și iubitoare de plăceri. De aceea, urmând legilor dumnezeiești, să ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mâniei, a cărui boală o avem înlăuntrul nostru.

Să nu căutăm singurătatea și pustia pentru că ne mâniem pe oameni, ca și când acolo n-ar fi cel ce ne pornește spre mânie, sau fiindcă e mai ușor să dobândim virtutea îndelungatei răbdări în singurătate. Căci din mândrie și din voința de a nu ne învinui pe noi înșine și de a pune pe seama trândăviei noastre pricinile tulburării, poftim despărțirea de frați. Capătul îndreptării și al păcii noastre nu se câștigă din îndelunga răbdare ce o are aproapele cu noi, ci din suferirea răului aproapelui de către noi.

Deci de vom fugi de lupta îndelungatei răbdări, căutând pustia și singurătatea, patimile netămăduite ale noastre, pe care le vom duce acolo, vor rămânea ascunse, dar nu vor fi smulse. De vrem să dobândim fericirea făgăduită de domnul, datori suntem să înfrânăm, precum s-a zis, nu numai mânia cea cu lucrul, ci și mânia din cuget. Căci nu folosește așa de mult ați ține gura în vremea mâniei, ca să nu dai drumul la vorbe furioase, cât folosește ați curăța inima de ținerea minte a răului și a nu învărti în minte gânduri viclene asupra fratelui.

Iar leacul desăvârșit al acestei boli este să credem că nu ne este iertat să ne stârnim mânia nici pentru pricini drepte nici pentru nedrepte.

5. Despre întristare

A cincea luptă o avem împotriva duhului întristării, care întunecă sufletul ca să nu poată avea nici o vedere duhovnicească și-l oprește de la toată lucrarea cea bună. Când duhul acesta viclean tăbărește asupra sufletului și-l întunecă în întregime, nu-i mai îngăduie să-și facă rugăciunile cu osârdie, nici să stăruie cu folos pe lângă sfințele citiri și nu rabdă pe om să fie blând și smerit față de frați. Îi pricinuieste scârbă față de toate lucrurile și față de însăși făgăduința vieții.

Să ne deprindem numai în aceea întristare, care se cuprinde în pocăința pentru păcate și este împreună cu nădejdea cea bună. Căci întristarea cea după Dumnezeu, hrănind sufletul cu nădejdea pocăinței, e împreună cu bucurie. Ea

face să se arate în om roadele Sfântului Duh, iar de la întristarea cea potrivnică să cunoaștem roadele duhului celui rău.

Ea se tămăduiește prin rugăciune, prin nădejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeiești și prin petrecerea cu oamenii cuvioși.

6. Despre trândăvie

A șasea luptă o avem împotriva duhului trândăviei, care e înjugat cu duhul întristării și lucrează împreună. El cade pe la al șaselea ceas peste monah, pricinuindu-i moleșală, întristare și scârbă chiar față de locul unde se află și de frații cu care petrece, ba și față de orice lucrare și de însăși de citirea Scripturii. Pe lângă acestea mai stârnește și foamete pe la ceasul al șaselea.

Iar dacă nu-l poate înșela numai cu acestea, îl scufundă în somn greu și se năpustește și mai furios asupra lui, neputând fi alungat într-alt fel, fără numai prin rugăciune, prin reținerea de la vorbe deșarte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeiești și prin răbdarea în ispite.

7. Despre slava deșartă

Patima aceasta este foarte felurită și foarte subțire și nu o bagă de seamă ușor nici însuși cel ce pătimește de dânsa. Atacurile celorlalte patimi sunt mai vădite și de aceea e mai ușoară oarecum lupta cu dânsa, căci sufletul cunoaște pe potrivnicul său și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvântul și prin rugăciune. Dar păcatul slavei deșarte, având multe înfățișări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să săgeteze pe ostașul lui Hristos, prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvânt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, postiri, rugăciune, citire, liniște, până și prin îndelungata răbdare.

Drept aceea, cel ce vrea să se lupte desăvârșit și să ia cununa dreptății desăvârșite să se străduiască în toate chipurile să biruie această fiară cu multe capete. Deci nimic să nu facă uitându-se după lauda oamenilor, ci numai răsplata lui Dumnezeu să o caute. Să lepede neconținut gândurile care vin în inima lui și îl laudă, și să se disprețuiască pe sine înaintea lui Dumnezeu. Căci numai așa va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se izbăvească de duhul slavei deșarte.

8. Despre mândrie

Aceasta este foarte cumplită și mai sălbatică decât toate cele de până aici. Ea războiește mai ales pe cei desăvârșiți și pe cei ce s-au urcat până

aproape de culmea virtuților, încercând să-i prăbușească. Patima mândriei însă întunecă întreg sufletul și-l prăbușește în cea mai adâncă prăpastie.

Iar că mântuirea ne vine prin harul și mila lui Dumnezeu, ne dă mărturie adevărată tâlharul acela de pe cruce, care a primit Raiul nu ca preț al virtuții, ci prin harul și mila lui Dumnezeu.

Acestea știindu-le Părinții noștri, toți cu un glas au învățat, că nu putem ajunge într-un alt fel la desăvârșirea virtuții, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naște din credință, din frica lui Dumnezeu, din blândețe și din sărăcia desăvârșită, prin care ne vine și dragostea desăvârșită, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos.